

9.10.1985

Hans Göran'ın ön raporunun türkçesini gönderiyorum. Ayrıca, görüştüğü kişilerin bazılarının görüşünü ve kendisinin izlenimini de not olarak gönderiyorum. 3.10.85 günü döndü. 4 ekim günü parti genel merkezinde basın toplantısı yaptı. İzlenim olarak bizim açımızdan iyi. Ayın 14'ünde komite toplantısı var. Orada komite üyelerine izlenimlerini açıklayacak. Önemli bir konu anlatırsa iletirim.

Gazeteci kadın ile de görüştüm. Dikerdem ile görüşmesinden oldukça etkilenmiş. Dikerdem geminin çıkışında bekleyip koluna girmiş ve bir çay bahçesine götürmüş sonra evine almış. Nedenini şöyle açıklamış. İzleniyorum o nedenle sizi biraz dolastırdım demiş. Politik tutuklu ve hükümlü sayısını 30.000 olarak belirtmiş. Ekonomik konularda ise gazeteci oldukça olumsuz. Yazdığı yazıda da emekçilerle, daha doğrusu ücretlilerle sermaye arasındaki farkın gittikçe arttığını bu dönemde vurguluyor. Adnan Kahveci ile de görüşmüş. Çok ilkel konuşuyor diyor. Kahveci, Barış derneği yöneticilerinden bazılarının sempati duyduğunu açıklamış. Daha açık bir şekilde bu konuda hata yapıldığını ima etmek istemiş. Demirel'in bir yakını ve Gökben Erkenekon ile de görüşmüş. İkiside yönetime karşı olduklarını açıklamışlar. Özellikle Ergenekon daha tuturla söz ediyor diyor. Görüştüğü üç solcu ve kendilerinin sovyet yanlısı olduklarını söyleyen kişiler (isimlerini açıklamıyor) Tkp Sodep içine sızıyor diyorlarmış. Ecevit'le de görüşmüş o genel sızma olaylarından söz etmiş. Gazeteci yazısında bu konuya da yer vermiş. Hans-gazeteci refik görüşmelerinde, Hans gazeteciye sormuş tkp güçlü mü diye, o da güçlü demiş, Türkiye'de. Hans bende öyle bilgi aldım oldukça güçlüymiş demiş. Gönderdiğim Hans'ın görüşmesiyle ilgili notlardaki komünist partisi olayı doğrudan tkp dir. Ben orada isim yazmadım. Direkt sormuş karşımasının değilmişiniz diye.

Johan ile görüştük. Sosyalist Enternesyonal'e üye ülkelerin sendikalarının toplantısından ayrıntılı bir bilgisi yok. İskandinav ülkelerinin sendikalarının toplantısı varmış burada. Aynı toplantı olması gerekli diyor. Anlattığına göre de doğru. Ecevit'in tutumu için o bitmiştir diyor. Burada da bitecek. şekilde konuşuyor. Ecevit Göteborg'da bir dernek kurmuş, ordaki derneği bölerek. Geldiğinde onun açılışını yapmış Hatırlarsanız birara avrupada bir federasyon

kurmalarından sözediliyordu.Onu gerçekleştirme çabası içindelermiş dernek kurmalarıda sanıyorum onun kanıtıdır.Türkiye'ye avrupanın yaklaşımı ve inişli çıkışlı kararları konusunda johan,türkiye'nin starejik konumu-ABD önemli rol oynuyor diyor.Ayrıca,İsveç de dahil ekonomik ilişkiye geçiyorlar diyor.ASEA firmasının dışında birkaç büyük firmanın daha ilişki içinde olduğunu söyledi.Bu konuda daha sonra geniş bilgi verebilirim dedi.Birde,avrupada güçlü bir muhafefetin olmadığının türkiyelilerle ilgili olarak belirtti ve yunanistan örneğini verdi.İnsan hakları mahkemesi ile ilgili konuda ise bugün için kesin birşey söylememekle birlikte ilerde anlaşma olabileceğini ve davadan vazgeçileceğini belirtti.Çünkü bende bu konuyu duymuştum dedi.DİSK'lilere ~~yakxxxx~~ yardım konusunda Aralık ayı ortasında yemek yiyelim ve bu konuları ayrıntılı konuşalım dedi.Ayrıca, komitenin çalışmadığını bu konuya ağırlık verilmesi gerektiği üzerinde fazlaca durdu.Yayın-bülten çıkarın sürekli bilgilendirin diyor.

Özetle böyle.

Sodep-Halkçı parti birleşmesinden sonra birkaç telefon geldi ülkeden.Biliyorsunuz,Eski Çorum milletvekili Cahit Angın seçildi Gn.Sekreterliğe.Muzaffer de adaydı.Burada türkçe radyo ve televizyon sendikacıların adayı seçildi diye verdiler.Cahit Angın üzerinde anlaşma yapılmış.Saraç çekilmiş ve onu desteklemişler.Saraç başkanlık divanına girmemiş Uğur Batmaz girmiş.SHP'nin oldukça tabanda tutulduğundan sözediyor arkadaşlar.Ecevit konusunda da sürekli eleştiri oluyormuş.Ayrıca politik hava eskisi gibi olmaya başladığı diyorlar.

Kardeşim ve arkadaş sonra tekrar arayıp iki soru sordular.

Eskiden benim tanıdığım,işçi ve bazı aktif CHP'li olan kişilerden ve bazı Ecevit'i seven eskiden kişileri soruları:

-Ecevit oraya gidiyor onunla görüşüyor mu,görüşmüyormu?

-Onun aleyhinde konuşuyor mu orada konuşmuyormu bir sor demişler.

Ben anlattım.Ecevit'in bizimle görüşmediğini ve görüşmez dedim. Konferansı ve Rahşan hanımın yazısını söyledim.Biz ecevit'in aleyhine konuşmuyoruz.Bizim için önemli olan demokrasi mücadelesi diye belirttim.Sorulan sorular Ecevit'in aleyhine,olumsuz şekilde sormuşlar kızgınlıkla.Bundan şu sonucu çıkarıyorum.Ecevit'in tutumu olumsuz biçimde tartışılıyor-Artık insanlar bizleri orada türkiye'de ve olayların içinde görüyorlar.Eskiden ismi sormaktan bile çekiniyorlardı.Geri kalan görev artık bize düşüyor.

Size,yengeye,çocuklara selamlar.

Ahmet

TÜRKİYE'ye BİR İNCELEME GEZİSİ YAPAN SOSYAL DEMOKRAT PARTİ MİLLETVEKİLİ HANS GÖRAN FRANCK DEMOKRATİK GELİŞME İÇİN GENİŞ ÇAPLI REFORM VE DEĞİŞİKLİKLERİN ZORUNLU OLDUĞUNU AÇIKLADI.

İsveç Sosyal Demokrat İşçi Partisi Milletvekili ve Türkiye'de İnsan Hakları ve Demokrasi İçin İsveç Dayanışma Komitesi üyesi Hans Göran Franck 27 Ekim ile 2 Kasım tarihleri arasında Türkiye ye bir inceleme gezisi yaptı. Dönüşünde gözlem ve incelemeleriyle ilgili bir rapor hazırlayan Hans Göran Franck Türkiye'de ~~demokratik gelişmelerin~~ gerçek bir demokrasiden ve insan haklarının varlığından söz edilebilmesi için daha geniş çapta reformlar ve değişiklikler yapılması gerektiğini açıkladı. Hans Göran Franck ayrıca ~~Avrupa Konseyi üyesi devletlerin baskıları sonucu demokrasi yolun~~ Türkiye'de gittikçe güçlenen muhalefetin ve uluslararası baskının özellikle Avrupa Konseyi üyesi devletlerin baskıları sonucu demokrasi yolun da gelişme olanaklarının arttığını belirtti. Gezisinde hükümet temsilcileri, muhalefet kesiminin sözcüleri, avukatlar, öğretim üyeleri, yazarlar ve davaları sürmekte olan sanıklarla görüşüğünü açıklayan Hans Göran Franck edindiği izlenimler ve incelemeler sonucunda demokratik gelişme için aşağıdaki koşulların yerine getirilmesi gerektiğini açıkladı:

- Poliyönetim ve olağanüstü durum kaldırılmalıdır.
- DİSK, Barış Derneği ve 59 sanıklı Aydınlar Dilekçesi davaları iptal edilmeli
- Siyasi tutuklular ve mahkûmlar için af çıkarılmalı
- İşkenve ve kötü muameleye karşı daha etkin önlemler alınmalı
- Basına uygulanan sansür, eğitim ve çalışma yaşamına ve sendikalara uygulanan kısıtlamalarla ilgili yasaları iptal edilmeli
- Anayasa ve seçim yasaları demokratikleştirilmeli
- ix - Özgür seçim yapılmalı, Ecevit, Demirel ve diğer eski politikacılar hakkında kısıtlamalar kaldırılmalı. Marksist partiler de diğer Avrupa ülkelerinde olduğu gibi serbestçe çalışabilmeli.
- Ceza kanundaki 141-142 maddeler değiştirilmeli. Söz, basın, toplantı ve örgütlenme özgürlüğüne konan kısıtlamalara Avrupa insan hakları sözleşmesine uygun bir tarzda kaldırılmalı
- Etnik azınlıkların haklarına saygı gösterilmesini sağlayan bir program hazırlanmalı.

Hans Göran Franck'ın raporunda yer alan bazı önemli bölümlerin özeti de şöyle:

- Seçimlerden sonra iki kişi idam e ilmiştir. Darbeden bu yana ise 400'den fazla kişiye idam cezası verilmiştir. Bunların birçoğu parlamentonun onayını beklemektedir.

-Ölüm cezalarının durdurulması ile ilgili kısa sürede bir sonuca varılması son derece önemlidir.

-22 Eylül 1980 ile Kasım 1984 arası da 917 işkence olayı saptanmış. Son bir yıl için ~~ık~~ elde henüz bilgi yok. Ancak işkence yaygın bir biçimde uygulanıyor. İşkence olaylarının sadece küçük bir bölümü ortaya çıkarılabiliyor. İşkenceye karşı alınan tedbirler tamamen yetersizdir. İşkence ve aşağılayıcı davranışların en çok yer aldığı polis soruşturmalarında avukatların müvekkillerini temsil etmelerine izin verilmiyor. Sorgulamada avukatların bulunması bir avukatın müvekkili ile yalnız başına görüşmesi yasak. İşkence olaylarının bildirilmesi konusunda çok yaygın bir korku mevcut.

-DİSK, Barış Derneği ve Aydınlar Davası gerek demokratik ve hukuksal normlara gerekse de en temel hak ve özgürlüklerle bağdaşmamaktadır. Bu davalar bekletilmeden sona erdirilmelidir. Cumhurbaşkanı ve rejimin üst düzeydeki temsilcileri hukusal prensiplere aykırı bir biçimde duruşmalar sonuçlanmadan, mahkemeler konusunda görüş belirtmekte ve sanıkların suçlu olduklarını söylemektedir.

Yargılananların ve cezaya çarptırılanların aklanması ve cezalarının kaldırılmasından başka hiçbir çözüm yolu yoktur.

-Masalar eksiksiz bir parlamenter demokrasinin oluşmasını ve en temel hak ve özgürlüklere saygıyı engelliyor.

-Marksist temelde kurulan sosyalist ve komünist partiler de diğer Avrupa Konseyi üyesi ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de serbest bırakılmalıdır.

-Öğretmenlerin işten atılmaları ve öğrencilerin okullardan çıkarılmaları Türkiye tarihinde eş görülmemiş boyutlara erişmiştir.

-70,000 kişiye kamu hizmetinde iş yasası konmuştur..20.000 öğrenci politik nedenlerden dolayı eğitim kurumlarından uzaklaştırılmıştır.

- Değişik tip cezaevlerinde toplam 70.000 mahkumun olduğu sanılmaktadır.

TÜRKİYE SOSYALİST HAKLAR DERNEĞİ

Hans Göran Frank'ın görüştüğü kişiler:

1-Demirel-Çağlayangil	2-Ecevit-Rahşan hanım
3-Bülent Akarcalı (Komisyon bşk)	4-Av.Halit Çelenk
5-Av.Metin Şekercioğlu	6-E. İnönü
7-İ.Doğramacı	8-M.Saraç (özellikle sendekalar konusu)
9-Sururi Başkal (Hp-Anka.M. vekili)	10-TBMM Dışişleri Kom. 36 kişi
11-Adalet Bakanı	12-Cüneyt Canver
13-Teoman Evren-T.Barolar Bir.Bşk.	14-H.Cindoruk
15-Aziz Nesin ve bir yazar	16-M.Dikerdem
17-A.Baştürk	18-Av.Turgut Kazan

Demirel ile yapılan görüşmeden:

H.Göran-Kendine göre ne istediğini bilen ve ifade eden tek kişi.

Demirel: ABD yanlısı bir politika izlenmesine karşı. Türkiye'nin sosyalist ülkelerle iyi geçinmesine taraftar. Yeni seçimler sonrası ve gerekiyorsa sol ile koalisyon yapmağa hazır. Ve bu anayasa tümüyle değişmelidir. Komünist partisinin kurulmasına karşı. Avrupadaki sol partilere küskün. Onlardan bir yardımda bulunmuyor. Özellikle Özal'a destek verdikleri için.

H.Göran: Demirel'in evi ve önü bir kışla gibi. oldukça kalabalık. sürekli görüşme yapıyor.

Cindoruk: Hans Göran beğenmemiş. Çok boş konuşuyor. Sol ile koalisyona yanaşmıyor. Biz iktidarı alacağız diyor. Komünist partisine karşı.

H.Göran'ın görüşü: Özal, 88 seçimlerinde % 25 alabilir. % 75 demirel ve sodep. Demirel fazla alabilir. Gerek Hans Göran ve gerekse B. Akarcalı'nın görüşü Demirel ve Ecevit'in sahneye çıkışı engellenemeyecek. Politikacıların üzerindeki yasak kalkacak.

H.Göran: Evren'in çevresinde adam kalmamış. yalnızlığa gidiyor. Olayların ve gelişmenin gerisinde kalmış. Konuşmaları ne söylerse söylesin artık dikkate alınmıyor, etkisini kaybetmiş. Yeni bir darbe olayından kimse söz etmiyor. Ancak darbe yapacak yedek güçler var ama, bunların darbe yapabilecek güçleri yok deniliyor.

Ecevitler: Sürekli Sodep ve sola saldırıyorlar. Anayasaya karşı çıkıyorlar ve ölüm cezalarının durdurulmasını istiyorlar.

Ve H.Göran anlatıyor: Ecevit'e sormuş Sodep'le görüşür müsün diye. Ecevit-Bugün için düşünmediğini-belki ilerde koşullara göre düşünebileceğini belirtmiş. Kuracakları partiye komünistleri kesinlikle sızdırmıyacaklarını özellikle vurgulamış. Bunun üzerine H.Göran-komünistleri

sızdırmamaya çalışırken CIA'ya sızdırırsınız demiş ve İtalyan-Portekiz sosyalist partilerine CIA sızdı demiş. Bunun üzerine Ecevit 45 dakika bu konu üzerine konuşmuş. Görüştüğü kişilerin hiçbirisi Ecevit'e şans tanımıyormuş. Aziz Nesin ve birlikte görüştüğü kişi ile bir şoför Ecevit'in tabanda hala etkinliği var diyorlarmış.

Ecevit, kendisini öne çıkarmak için sürekli Sodep ve sola saldırıyormuş ve ençok yaptığı işde bu diyor. Çok yalnız-Kadro su yok. Rahşan hanım sürekli bu kişi iyi şu kişi kötü diye sözetmiş birde kızkardeşinden ve çiçeklerden sözetmiş.

H.Göran-Bülent Akarcalı için, çok tehlikeli bir insan ve başbakan olma hevesi içinde diyor.

H.Çelenk-TKP özgür olmalıdır demiş.

Avukatlar: Ne istediklerini kesin açıklayamadılar. Bir görüş-Bu davalar durdurulmalıdır-Daha sonra da davaların uzun sürmesi yararlı oluyor gibi görüşler getirmişler. T.Kazan-en fazla konuyu açıklayan ve etkilendiği avukat olarak belirtiyor.

İnönü-H.Göran-Halk politikacısı izlenimini vermedi diyor. Kibar. İnönü ve sodep çevresinden ecevit'e hiçbir saldırı yok. Ecevit'in davranışının üzücü olarak değerlendirildiğini söylüyor. Af'tan yanadır.

Doğramacı: Üniversitelerden hiçbir öğretim üye ve görevlisini atılmadığını söylemiş. Herkes kendisi ayrıldı-demiş. Göran atılanların listesini gösterdiğinde de itiraz etmiş ve aynı şeyleri söylemiş. Sorulara yanıt vermemek için başka şeyler anlatmış, kendisinin cumhurbaşkanı olacak adam olduğunu ve ABD'nin desteklediğini, ABD gazetelerini göstermiş. H?Göran-Yaşamımda gördüğüm en büyük salaklardan biri diyor.

TBMM Dışişleri Komisyonu: Boşa geçen bir görüşme olduğunu belirtiyor. Üyeler sorunlardan uzak, genel konuşmalara yapıyorlar diyor.

Adalet Bakanı: Boş bir insan diyor. Teknik sorunlarla uğraşıyorum diyormuş.

H.Göran-bunların böyle olması doğal diyor. Nasıl olsa yönetenler var diyor.

Teoman Evren-İşkence, savunma ve genel af konusu üzerinde durmuş.

A.Nesin-Biz yaşamımızdan memnunuz diye yönetimle alay ediyormuş. Biz işimizi hallediyoruz. Dayanışma önemli değil gibi sözler etmiş.

Başürk-Sodep'le ilişkileri iyiymiş. Girmeyi düşünüyormuş. Ancak daha aktif olması gerektiğini belirtmiş. Davaların uzayacağını söylemiş.

Turgut Kazan-Af, işkence-savunma-Yönetimin açıklamaları üzerinde durmuş. Göran'ın etkilendiği avukat.

İSVEÇ SOSYAL DEMOKRAT MİLLETVEKİLİ VE TÜRKİYE'DE İNSAN HAKLARI VE DEMOKRASİ İÇİN İSVEÇ DAYANIŞMA KOMİTESİ ÜYESİ-AVUKAT HANS GÖRAN FRANK:27 Ekim-2 Kasım 1985 tarihleri arasında bir inceleme gezisi yaptı.Bu incelemesi sonucunda "Türkiye'de durum" ön raporu hazırladı ve 4 Kasım günü Sosyal Demokrat Parti genel merkezinde bir basın toplantısı düzenledi.

RAPOR:

Türkiye'nin 67 ilinden 17 sinde sıkıyönetim sürmekte,12 ilinde ise olağanüstü hal uygulanmaktadır.

31 Ekim 1985 de Kenan Evren'in başkanlığında toplanan Milli Güvenlik Kurulu;8 ilde sıkıyönetimin kaldırılmasını ve bu illerde olağanüstü hal uygulamasına geçilmesini hükümete önermiştir.Öneri Cumhurbaşkanı Evren'in başkanlığında toplanacak olan (6 Kasım'da) Bakanlar kurulunda görüşülecektir.

Türkiye'de 42 ilde sıkıyönetim tamamen kaldırılmış,ülkenin beş büyük kenti İstanbul,Ankara,İzmir,Adana ve Bursa gibi illerde olağanüstü hal uygulaması sürmektedir.

Türkiye'nin doğu ve güneydoğu bölgelerindeki 9 ilde ise sıkıyönetim uygulaması sürecektir.Milli güvenlik kurulu'nun önerisi Bakanlar kurulu tarafından kabul edillerse,19 Kasımdan itibaren geçerli olacaktır.

Yönetim tarafından,gerek sıkıyönetim ve gerekse olağanüstü hal yasasının uygulanması ile ilgili olarak yeterli ve geçerli nedenler ileri sürülememiştir.

-Sıkıyönetim ve olağanüstü hal uygulamaları tüm ülkede kaldırılmalıdır.Bu uygulamalar var olan çelişkileri derinleştirmekte,sorunlara çözüm getirmemektedir.Ve bu uygulamalar ülkede demokratik bir gelişmeyi engellemektedir.

6 Kasım seçimlerinden sonra TBMM iki ölüm cezasını onaylamış ve bunlar yerine getirilmiştir.12 Eylül 1980 den bu yana 400 den fazla kişi ölüm cezasına mahkum edilmiştir.Bunların birçoğu parlamentonun onayını beklemektedir.Politik partiler ve muhalefet içinde var olan kimi görüşler,ölüm cezalarının infazının durdurulması ve ölüm cezalarının tümden kaldırılmasını istemektedir.

-Ölüm cezalarının yerine getirilmesinin durdurulması konusunda en kısa sürede bir sonuca varılması son derece önemlidir.Yeni ölüm cezaları da ülkenin içinde bulunduğu ~~durum~~ bunalımı derinleştirmekte ve toplumun yaralarının sarılmasını engellemektedir.

-Anayasa ve bir dizi özel yasalar ve bunların getirdiği geniş kısıtlamalar tam bir parlementer demokrasinin oluşmasını ve en temel insan hak ve özgürlüklerinin kullanılmasını engellemektedir.

Ayrıca, kısıtlamalar olarak Bülent Ecevit, Süleyman Demirel ~~ixix~~ in de bulunduğu eski politikacılar üzerindeki siyasi yasak kaldırılmalıdır. Bu kişiler serbestçe siyasi faaliyet yapmalı ve seçimlerde aday olabilmelidir.

-Yine bunların yanısıra Marksist temelde kurulan komünist ve sosyalist partiler de diğer Avrupa ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de serbest bırakılmalıdır.

-Anayasa ve seçim yasaları demokratikleştirilip, partilere seçimler öncesinde radyo ve televizyonda uygun olan yayın tanınmalıdır.

-Basın üzerindeki sansür kaldırılmalıdır. Düşünce ve yayın özgürlüğünü güvence altına alan yasalar çıkartılmalıdır. ~~xxxx~~ Bu dönemde bu konuda çıkan yasalar değiştirilmelidir.

Sansür uygulamaları hernakadar azalmış görünse bile, sansür uygulamaları dolaylı olarak düşünce ve yayın özgürlüğünü etkilemektedir. Bu uygulamalara da son verilmelidir.

-Sendikal çalışmalarını ağır bir biçimde kısıtlayan yasalar konusunda iyiye doğru herhangi bir çalışma yoktur. Sendikal hareketin etkinliği azalmıştır. İşçi ücretlerinin 1977'den bu yana yarı yarıya düştüğü dikkate alınırsa, bu sendikal hareketin etkinliği konusundaki ciddi göstergelerden biridir. Özgür sendikal hareketi güvence altına alan yeni sendikal yasalar zorunludur. ~~Örgütlenme, toplantı ve gösteri yapma özgürlükleri~~ ~~güvence~~ gerek yasalarda ve gereksede uygulamada güvence altına alınmalıdır.

-Politik ve sendikal davalara yol açan ceza yasasının 141-142. maddeleri demokratik açıdan ~~xxxx~~ kabul edilemez. Bu maddeler kaldırılmalıdır.

-Sendikalar ve diğer örgütlerle, politik partiler arasındaki ortak çalışmalar Tüm Avrupa konseyi ülkesinde serbest olmasına karşın, Türkiye'de yasaktır. Bu konudaki yasalar değiştirilmelidir.

-Öğretim üye ve görevlileri ile diğer çalışanların işten atılmaları ile öğrencilerin okullarından uzaklaştırılması Türkiye tarihinde eş görülmez boyutlara ulaşmıştır. 70.000 kişiye kamu hizmetlerinde çalışma yasağı konmuş, 20.000 öğrenci politik nedenlerle okullarından uzaklaştırılmıştır.

Bu kısıtlamalar ve uygulamalar değiştirilip demokratik normlar ve uygulamalar yeniden düzenlenmelidir.

-Parlamento içindeki tartışma canlılık kazanmış,hükümete yönelik eleştiriler güçlenmiştir.Bu durum kamuoyunda yansımıştır.

-Önemli bir sorun varki,bu konu hemen hemen tüm türkiye toplumunun yoğun bir biçimde ilgisini çekmektedir.Bu politik tutuklulara genel af sorunudur.

12 Eylül 1980-Eylül/1985 tarihleri arasında 58.627 kişi sıkıyönetimce tutuklanmıştır.43.037'si askeri mahkemelerce cezaya çarptırılmıştır.Bunlardan 10.742 si halen cezaevinde bulunmaktadır.1 Eylül 85 tarihinde ise 5.606 kişi tutuklu olup askeri tutukevindedir.

Bu bilgiler Bülent Akarcalı tarafından verilmiştir.(Yukarıdaki)

- Bunlara ek olarak enaz yukarıda belirttiğimiz kadar kişinin de özgürlükleri sivil yönetim tarafından ellerinden alınmış ve haklarında soruşturma ve dava açılmıştır.Değişik tip cezaevlerinde toplam 70.000 bin tutuklu ve hükümlünün bulunduğu sanılıyor.

-Bütün bunlar gözönüne alındığında politik düşünce suçlarının yanı sıra diğer politik tutuklu ve hükümlüleri de kapsayan genel politik af zorunludur.

Geniş ve liberal bir yorum yapılırsa ve politik irade kullanılırsa anayasada yer alan kısıtlamalar affa engel oluşturmamaktadır.

İktidar ve muhalefet şimdilik erken seçimden yana değilmiş.

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARŞİVİ